

Sygn. akt III AUa 609/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Anna Polak (spr.) SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2015 r. w Szczecinie

sprawy D. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 kwietnia 2014 r. sygn. akt VI U 40/13

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 609/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 08.11.2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od dnia 12.10.2012r., tj. od dnia osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że emerytura została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej, przy uwzględnieniu sumy zwaloryzowanej kwoty składek zewidencjonowanych na koncie w wysokości 84.480,32 zł oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 320.362,01 zł, podzielonej przez średnie dalsze trwanie życia w wymiarze 254,80 miesięcy. Tak wyliczona emerytura wyniosła kwotę 1.588,86 zł brutto (k. 16 , t. II a.e.).

W odwołaniu od decyzji ubezpieczona zarzuciła naruszenie prawa:

- poprzez błędne zastosowanie art. 26 w zw. z art. 21 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity opubl. w Dz. U. z 2013 roku, poz. 1140, ze zm.) - zwaną dalej ustawą emerytalną – oraz

- poprzez nie zastosowanie art. 53 ust. 4 w zw. z art. 21 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy emerytalnej w związku z faktem, że ubezpieczona posiadała uprzednio ustalone prawo emerytalne, a po jego przyznaniu podlegała przez okres ponad 30 miesięcy ubezpieczeniom społecznym.

Ubezpieczona w uzasadnieniu odwołania podniosła, że dotychczas miała ustalone prawo do emerytury wcześniejszej i jej wniosek de facto stanowił żądanie ponownego ustalenia wysokości pobieranego świadczenia w myśl art. 53 ust. 4 ustawy emerytalnej i z uwzględnieniem nowej kwoty bazowej, obowiązującej od 2012r. (k.2-5 i k. 6 akt). Przytaczając treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2008 r. w sprawie o sygn. akt I UZP 1/08 ubezpieczona podniosła, że jej odwołanie jest konieczne i uzasadnione.

Mając na uwadze powyższe zarzuty oraz argumentację, ubezpieczona wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji i przyznanie emerytury oraz o obliczenie świadczenia zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

W treści odwołania ubezpieczona zawarła wniosek o wyliczenie emerytury przyznanej jej w dniu 16 października 2007 r., z uwzględnieniem przepisu art. 53 ust. 4 ustawy emerytalnej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie i podniósł, że skoro ubezpieczona osiągnęła powszechny wiek emerytalny, to prawidłowo została obliczona jej emerytura według nowych zasad, tj. zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2014 roku oddalił odwołanie (punkt I orzeczenia) i przekazał wniosek ubezpieczonyj zawarty w odwołaniu od decyzji ZUS z dnia 8 listopada 2012 r. - o wyliczenie emerytury przyznanej jej w dniu 16.10.2007 r. z uwzględnieniem przepisu art. 53 ust. 4 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organowi rentowemu celem wydania decyzji (pkt II orzeczenia).

Sąd I Instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

D. G., urodzona (...), decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 października 2007 r. nabyła prawo do wcześniejszej emerytury od (...)r., tj. od osiągnięcia wieku. Przy ustaleniu emerytury organ rentowy przyjął najkorzystniejszy wariant. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury ZUS przyjął dochód-przychód, który stanowił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych od 1 stycznia 1997 r. do 31 grudnia 2006 r. Podstawa wymiaru obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 76,74% przez kwotę bazową 2.059,92 zł wyniosła 1.580,78 zł. Do ustalenia wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił 28 lat, 8 miesięcy tj. 344 miesięcy okresów składkowych i 5 lat i 11 miesięcy, tj. 71 miesięcy okresów nieskładkowych. Wobec kontynuowania zatrudnienia przez ubezpieczoną doszło do zawieszenia wypłaty świadczenia emerytalnego.

Z ustaleń Sądu I Instancji wynika, że decyzją z dnia 30 października 2007 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeliczył świadczenie ubezpieczonyj, do ustalenia wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił 28 lat, 7 miesięcy, tj. 343 miesięcy okresów składkowych i 6 lat, tj. 72 miesiące okresów nieskładkowych. Jednocześnie wobec ustania zatrudnienia organ rentowy podjął wypłatę emerytury.

Od 1 lutego 2008 r. D. G. została zatrudniona w Spółdzielni (...) - Własnościowej (...) w Ś. na umowę zlecenie. W oparciu o wspomnianą umowę – zlecenia pracowała do 30.06.2013 r.

W związku z zatrudnieniem organ rentowy przeliczał świadczenie należne ubezpieczonyj decyzjami z dnia: 11 kwietnia 2008 r., 5 sierpnia 2008 r., 14 października 2008 r., 14 stycznia 2009 r., 15 kwietnia 2009 r., 24 lipca 2009 r., 19

października 2009 r., 6 stycznia 2010 r., 16 kwietnia 2010 r., 15 lipca 2010 r., 13 października 2010 r., 13 kwietnia 2011 r., 15 lipca 2011 r., 12 października 2011 r., 13 stycznia 2012 r., 12 kwietnia 2012 r., 19 lipca 2012 r.

Ogółem po przyznaniu prawa do wcześniejszej emerytury wnioskodawczyni pracowała przez okres 56 miesięcy (od 1 lutego 2007 r. do nadal), co zwiększyło jej staż pracy do 399 miesięcy okresów składkowych (33 lata i 3 miesiące okresów składkowych).

W dniu 15 października 2012 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynął wniosek ubezpieczonej o przyznanie emerytury w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego według najkorzystniejszego wariantu.

Zaskarżoną decyzją z dnia 8 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych po rozpatrzeniu wniosku z dnia 15 października 2012 r. przyznał D. G. emeryturę od 12 października 2012 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku.

Hipotetyczna wysokość emerytury D. G. obliczona z uwzględnieniem art. 53 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na dzień 12 października 2012 r. wyniosłaby 1.651,29 zł brutto, po waloryzacji od 1 marca 2013 r. – 1.717,34 zł.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie i wskazując na treść art. 26, art. 25 ust. 1 i ust. 1b ustawy emerytalnej, podniósł, że z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nowy system emerytalny uregulował uprawnienia do świadczenia emerytalnego wszystkich pracowników oraz osób ubezpieczonych z tytułu pracy na innej podstawie niż stosunek pracy, prowadzenia pozarolniczej działalności na własny rachunek lub z tytułu bycia duchownym – niezależnie od daty powstania stosunku ubezpieczenia i bez względu na wiek w dniu wejścia w życie reformy ubezpieczeń społecznych, ale też w zależności od wieku zróżnicowane zostały zasady nabywania prawa i ustalania wysokości emerytury. Z tego względu system dzieli ubezpieczonych – według wieku w dniu wejścia w życie ustawy na:

- urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. oraz

- urodzonych po tej dacie, wprowadzając jednocześnie w Rozdziale 3 Działu II przepisy szczególne dotyczące emerytury dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r., zastrzegając w tym ostatnim przypadku, że możliwość skorzystania z nich przysługuje wyłącznie tym ubezpieczonym, którzy określone warunki wymagane do przyznania emerytury spełnią do dnia 31 grudnia 2008 r.

Sąd orzekający wyjaśnił, że na gruncie obecnego systemu przez emeryturę w systemie zdefiniowanego świadczenia rozumie się nabycie prawa na zasadach dotychczasowych, tj. sprzed reformy, które zakładały możliwość uzyskania emerytury po spełnieniu warunku wieku emerytalnego (podstawowego lub niższego) oraz po osiągnięciu określonego stażu ubezpieczeniowego. Możliwe było też nabycie prawa do tzw. wcześniejszej emerytury (tj. mimo nieosiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego). Dotychczasowe zasady nabycia prawa do emerytury zostały zachowane w sposób pełny, a więc zarówno co do zasad nabycia, jak i formuły wymiaru w odniesieniu do osób, które urodziły się przed dniem 1 stycznia 1949 r. oraz w odniesieniu do wspomnianych wyżej niektórych osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. Sąd Okręgowy przywołał w swoich rozważaniach pogląd prawny Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 18 lipca 2007 r. (I UK 62/07) dotyczący występowania zróżnicowania emerytur z uwagi na sposób ich obliczania i tak emerytura dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r. (Dział II Rozdział 1 ustawy) obliczana jest na nowych zasadach, tj. zasadach wynikających z przepisów art. 25-26 ustawy, a podstawę jej obliczenia stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego. Ostatecznie emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z zastrzeżeniem art. 183 ustawy, mającym zastosowanie do wniosków zgłaszanych w latach 2009-2013.

Emerytura dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. jest wypłacana - w systemie zdefiniowanej składki oraz kapitału początkowego (dla ubezpieczonych, którzy pracowali przed dniem 1 stycznia 1999 r.). , co oznacza, że wysokość świadczenia została uzależniona od sumy zaewidencjonowanych składek na indywidualnym koncie ubezpieczonego oraz kapitału początkowego. Czynniki wpływającymi na poziom świadczenia są zatem: kwota należnych (waloryzowanych) składek z całego okresu ubezpieczenia, która zależy od wysokości osiąganych zarobków z czasu aktywności zawodowej, długość tego okresu i przerwy w ubezpieczeniu oraz kwota waloryzowanego kapitału początkowego dla ubezpieczonych, którzy pracowali przed dniem 1 stycznia 1999 r.

W cenie Sądu Okręgowego, analiza powyższych przepisów w odniesieniu do wydanej w dniu 8 listopada 2012 r. - na wyraźny wniosek o emeryturę - decyzji ZUS przyznającej ubezpieczonej prawo do emerytury po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego pozwala uznać zaskarżoną decyzję za prawidłową pod względem formalnym i prawnym, ze świadczeniem wyliczonym zgodnie z treścią art. 26 ustawy emerytalnej. Podstawę obliczenia należnej D. G. emerytury stanowiła bowiem kwota składek na ubezpieczenie emerytalne z uwzględnieniem waloryzacji (kwota 84.480,32 zł) plus kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego (320.362,01 zł). Wyliczona przez organ rentowy emerytura stanowi natomiast równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę (254,80). Tak obliczone świadczenie w wysokości 1.588,86 zł prawidłowo zostało uznane przez ZUS jako korzystniejsze od dotychczas pobieranego w wysokości 1.297,57 zł, wobec czego zaskarżoną decyzję uznać należało za prawidłową również w zakresie w jakim ZUS przyjął do wypłaty świadczenie w wyższej wysokości. Złożony przez D. G. w dniu 15 października 2012 r. nowy wniosek o emeryturę w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, sytuuje ją niewątpliwie wśród osób, dla których podstawę przyznania przedmiotowego świadczenia stanowi art. 24 ustawy emerytalnej. Emerytura przysługująca z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego jest innym rodzajem świadczenia niż wcześniejsza emerytura, nabyta przez ubezpieczoną decyzją z dnia 16 października 2007 r. na podstawie art. 46 w związku z art. 29 ustawy emerytalnej, a co za tym idzie, z nabyciem prawa do emerytury na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej przez osobę pobierającą wcześniejszą emeryturę wiąże się konieczność ustalenia wysokości nowego świadczenia nie poprzez przeliczenie dotychczas pobieranego, ale na nowo, stosownie do zasad przewidzianych w ustawie emerytalnej. W ocenie Sądu Okręgowego, ubezpieczona w celu uzyskania ewentualnego przeliczenia świadczenia dotychczasowego w oparciu o przepis art. 53 ustawy emerytalnej, winna była złożyć stosowny wniosek, czego jednak do dnia wydania zaskarżonej decyzji nie uczyniła. Natomiast wniosek o emeryturę złożony w dniu 15 października 2012 r. w ocenie Sądu orzekającego podlegał w całości zasadom określonym w art. 24-26a.

Sąd Okręgowy tak argumentując na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie ubezpieczonej, o czym orzekł w pkt 1 sentencji wyroku.

Odnosząc się natomiast do sformułowanego w odwołaniu wniosku o wyliczenie emerytury przyznanej w dniu 16 października 2007 r. z uwzględnieniem przepisu art. 53 ust. 4 ustawy emerytalnej, Sąd Okręgowy uznał, że wniosek winien być przekazany do rozpoznania organowi rentowemu celem wydania decyzji, o czym Sąd orzekł w punkcie II sentencji wyroku. Zgodnie bowiem z art. 476 § 2 k.p.c. przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się sprawy, w których wniesiono odwołanie od decyzji organów rentowych, a skoro organ rentowy nie objął decyzją kwestii przeliczenia świadczenia emerytalnego zgodnie z żądaniem ubezpieczonej, to postępowanie przed sądem w tym zakresie jest niedopuszczalne, w myśl art. 476 § 2 k.p.c.

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodziła się ubezpieczona. Zaskarżyła wyrok w całości. Wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. :

1. art. 53 ust. 4 w związku z art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej poprzez ich niezastosowanie w sytuacji, w której decyzją z dnia 17 października 2007 roku na podstawie art. 46 w związku z art. 29 ustawy emerytalnej ubezpieczona nabyła prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 12 października 2007 roku, zaś po nabyciu tego uprawnienia przez okres co najmniej 30 miesięcy podlegała ubezpieczeniu społecznemu wykonując pracę w ramach umowy zlecenia,

następnie w dniu 15 października 2012 roku wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem, który należy potraktować jako wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia,

2. art. 24-26 a ustawy emerytalnej poprzez ich zastosowanie w sytuacji w której decyzją z dnia 17 października 2007 roku na podstawie przepisu art. 46 w związku z przepisem art. 29 ustawy emerytalnej ubezpieczona nabyła prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 12 października 2007 roku, zaś po nabyciu tego uprawnienia przez okres co najmniej 30 miesięcy podlegała ubezpieczeniu społecznemu wykonując pracę w ramach umowy zlecenia, następnie w dniu 15 października 2012 roku wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem, który należy potraktować jako wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o zmianę wyroku poprzez:

1. uwzględnienie odwołania ubezpieczonej i zmianę decyzji z dnia 8 listopada 2012 roku poprzez wyliczenie emerytury przyznanej ubezpieczonej z uwzględnieniem przepisu art. 53 ust. 4 ustawy emerytalnej,

2. zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz D. G. zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję według norm przepisanych,

ewentualnie:

3. o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania za pierwszą i drugą instancję.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej nie zasługiwała na uwzględnienie.

Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zarzutów apelacyjnych, doprowadziła bowiem Sąd Apelacyjny do wniosku, że wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, w granicach swobodnej oceny dowodów, o której stanowi art. 233 § 1 k.p.c. , i wyprowadził z nich należycie uzasadnione wnioski, które stały się podstawą do wydania orzeczenia przez Sąd Odwoławczy bez potrzeby ich uzupełniania. Sąd pierwszej instancji wskazał w pisemnych motywach wyroku jaki stan faktyczny stał się podstawą jego rozstrzygnięcia oraz podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu, stosując przy tym prawidłową wykładnię przepisów prawnych mających zastosowanie w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozpoznający sprawę Sąd Okręgowy nie naruszył tak norm prawa materialnego, jak i zasad postępowania, które uzasadniałyby uwzględnienie wniosków apelacji. Zaskarżone rozstrzygnięcie jest trafne i nie było podstaw do jego zmiany, zaś zarzuty apelacji okazały się niezasadne.

Zważywszy na granice i kierunek apelacji, odnośnie okoliczności spornych należy wskazać, że ubezpieczona w toku postępowania sądowego, w tym postępowania apelacyjnego, nie podnosiła zastrzeżeń co do samego sposobu obliczenia świadczenia emerytalnego, w myśl art. 26 ustawy emerytalnej. W niniejszej sprawie przedmiotem sporu pozostało natomiast przesądzenie, czy organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję z dnia 08.11.2012r. zgodnie z żądaniem ubezpieczonej zgłoszonym we wniosku z dnia 15.10.2012r., a tym samym czy właściwie odczytał intencje ubezpieczonej, a nadto, czy decyzja ta odpowiada prawu materialnemu. Wbrew bowiem stanowisku wyrażonemu najpierw w odwołaniu, a następnie w apelacji, meritum sporu nie sprowadzało się do tego, czy możliwe było przeliczenie przyznanego w 2007r. świadczenia emerytalnego, według zasad wyartykułowanych w treści odwołania. Należy przy tym podkreślić, że wobec osiągnięcia przez ubezpieczoną powszechnego wieku emerytalnego i złożenia przez nią wniosku o przyznanie emerytury, było prawnie dopuszczalne ustalenie przez organ rentowy dotychczas

pobieranego (przyznanego) świadczenia na nowo, według nowych zasad, przewidzianych w art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity opubl. w Dz. U. z 2013 roku, poz. 1140, ze zm.) - zwaną dalej ustawą emerytalną. W sprawie nie miał bowiem zastosowania przepis art. 55 ustawy emerytalnej, a co za tym idzie, pogląd prawny Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 18.09.2014r., sygn. I UK 27/14, Lex nr 1537287. Przepis art. 27 ust. 1 cyt. ustawy jest bowiem skierowany do ubezpieczonych, urodzonych przed dniem 1.01.1949r., a ubezpieczona urodziła się już po tym okresie, w dniu 12.10.1952r.

W sprawie niespornym było, że D. G., składając wniosek skorzystała z funkcjonującego w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych formularza

Rp-1E „wniosek o emeryturę”, a z jego treści jednoznacznie wynika, że ubezpieczona wniosła o przyznanie prawa do emerytury. Nadto, ubezpieczona zaznaczyła w jego treści, aby do podstawy wymiaru świadczenia przyjąć wariant najkorzystniejszy; nie było tam choćby odrębnej adnotacji, że chodzi o ponowne, określone, przeliczenie przyznanej w 2007r. emerytury i w jaki sposób. W toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym ubezpieczona nie modyfikowała, ani nie precyzowała, zgłoszonego żądania. Organ rentowy ustalając, że ubezpieczona w dniu 12.10.2012r. osiągnęła powszechny wiek emerytalny, zasadnie zatem przyjął, że ubezpieczona wniosła o przyznanie prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym. Takie odczytanie intencji ubezpieczonej było w pełni usprawiedliwione, zwłaszcza, że wniosek w swej treści był jednoznaczny i nie pozostawiał jakichkolwiek wątpliwości. Gdyby bowiem ubezpieczona miała wolę ustalenia jej świadczenia według innych zasad, niewątpliwie też zastrzegłaby to we wniosku, w piśmie dodatkowym, złożonym przy wniosku, czy ewentualnie w toku postępowania administracyjnego. Bez względu też na okoliczność, czy organ rentowy prawidłowo przyjął za podstawę prawną tylko art. 26 ustawy emerytalnej, zamiast dokonać obliczenia świadczenia także na podstawie art. 53 ust. 4 w zw. z art. 21 ust. 2 pkt 1 cyt. ustawy, tak jak tego domagała się ubezpieczona dopiero w odwołaniu od decyzji, to należy podkreślić, że Sądy ubezpieczeń społecznych, w tym Sąd Odwoławczy, nie zastępują organu rentowego przy ustalaniu wysokości świadczenia emerytalnego, gdyż nie mają kompetencji do działania za organ rentowy w toku postępowania administracyjnego, ani do zastępowania tego organu w toku postępowania administracyjnego, a tym samym do dokonywania alternatywnych wyliczeń pobieranego przez ubezpieczoną świadczenia. Sądy pracy i ubezpieczeń społecznych samodzielnie rozstrzygają kwestie związane z prawem lub wysokością świadczenia objętego decyzją, lecz jest to następcza kontrola prawidłowości decyzji, a zatem już po zakończeniu postępowania administracyjnego. Zważyć również należy, że w późniejszym postępowaniu, a zatem wywołanym wniesionym odwołaniem od decyzji, Sąd nie rozstrzyga o zasadności wniosku, lecz o prawidłowości zaskarżonej decyzji. Rozstrzygnięcie Sądu odnosi się do zaskarżonej decyzji (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000/15/601) O zasadności rozstrzygnięcia organu rentowego decydują okoliczności istniejące w chwili wydania decyzji, a skoro postępowanie sądowe ma charakter odwoławczy, sprawdzający i weryfikujący, to nie dokonuje się już ewentualnych zmian zaskarżonej decyzji organu wobec nowych, czy zmodyfikowanych żądań zawartych we wniosku, zgłoszonych dopiero w toku postępowania sądowego. Zaakcentować trzeba, że z istoty spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych wynika, że nowe okoliczności ujawnione lub powstałe po wydaniu decyzji organu rentowego uzasadniają wystąpienie z nowym wnioskiem o rozpoznanie sprawy, co skutkować winno kolejną decyzją organu rentowego, która następnie może zostać poddana weryfikacji przez Sąd. Wskutek bowiem odwołania Sąd ubezpieczeń społecznych rozstrzyga o prawidłowości decyzji, a zakres i przedmiot tego rozpoznania wyznaczany jest przez treść aktu administracyjnego (zaskarżonej decyzji). Rozstrzygnięcie sądu odnosi się bowiem do zaskarżonej decyzji (por.: art. 477⁹ § 2, art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i art. 477^{14a} k.p.c.), co oznacza, że przedmiot osądu może stanowić tylko stan rzeczy rozpoznany przez organ rentowy w wydanej decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2007 r., III UZ 1/07, OSNP 2008/7-7/117 i z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000/15/601, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2011 r., sygn. II UK 360/10, LEX nr 901610). W postępowaniu apelacyjnym (sądowym postępowaniu drugo instancyjnym) przedmiot rozpoznania sprawy sądowej nadal wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2011 r., sygn. I UK 357/10, LEX nr 863946). Sąd Odwoławczy dokonuje bowiem kontroli w granicach treści i przedmiotu decyzji. Nie ma tu możliwości dokonywania zmiany decyzji z tego powodu, że strona skarżąca zmieniła swoje zapatrywania, poglądy, czy wprost chce zmienić treść swojego wniosku. Jeżeli ubezpieczony ujawnia okoliczności, nie będące przedmiotem ani jego wniosku do organu rentowego, ani decyzji,

to mogą one być rozpoznane dopiero po złożeniu kolejnego wniosku do organu rentowego (a nie do sądu ubezpieczeń społecznych), gdyż to organ rentowy w pierwszej kolejności rozpoznaje żądania ubezpieczonej i dopiero wskutek wydanej decyzji możliwe jest zweryfikowanie prawidłowości rozstrzygnięcia organu rentowego przez Sądy ubezpieczeń społecznych. Innymi słowy, ubezpieczona powinna była najpierw zgłosić określone żądanie do organu rentowego, który po jego rozpoznaniu wyda decyzję, a Sąd ubezpieczeń społecznych zbada legalność owej decyzji (prawidłowość rozstrzygnięcia). Sąd w tym układzie nie zastępuje organu rentowego, nie wydaje decyzji za organ rentowy, a jedynie bada czy decyzja wydana przez organ jest prawidłowa. Badanie to zakreślone jest treścią wniosku ubezpieczonego (zgłoszonego roszczenia przed ZUS) oraz treścią następnie wydanej decyzji. Skoro zatem ubezpieczona jednoznacznie określiła w swoim wniosku, że domaga się przyznania emerytury, a osiągnęła powszechny wiek emerytalny, przewidziany w art. 24 ustawy emerytalnej, to przy dopuszczalności obliczenia świadczenia na nowych zasadach, w myśl art. 26 cyt. ustawy, organ rentowy prawidłowo dokonał takiego właśnie przeliczenia emerytury. W ocenie Sądu Apelacyjnego decyzja została wydana zgodnie ze zgłoszonym i nie pozostawiającym wątpliwości żądaniem ubezpieczonej, a zarazem odpowiada ona prawu. Zarzuty apelacyjne odnoszące się do naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez nie zastosowanie w sprawie art. 53 ust. 4 w zw. z art. 21 ust. 1 ustawy emerytalnej należało uznać za chybione, gdyż ubezpieczona w zgłoszonym wniosku emerytalnym nie zażądała przyjęcia sposobu przeliczenia świadczenia emerytalnego, wynikającego z przywołanych przepisach prawnych i zamiast tego wystąpiła tylko o przyznanie emerytury w wariantcie najkorzystniejszym, czym określiła organowi rentowemu granice rozpoznania sprawy, to tym samym powołane w zarzucie przepisy nie mogły stanowić podstawy prawnej zaskarżonej decyzji, ani też w następstwie sądowej kontroli decyzji, zostać przyjęte wbrew złożonemu przed organem wnioskowi ubezpieczonej. Dokonana dopiero w toku postępowania sądowego modyfikacja wniosku, gdy został już ustalony przedmiot zaskarżenia w postaci decyzji organu rentowego, również nie mogła sanować zaistniałego stanu rzeczy i granic rozpoznania sprawy. W przeciwnym wypadku doszłoby bowiem do orzekania przez Sąd pierwszej instancji w kwestii która nie została objęta przedmiotem zaskarżonej decyzji.

Należy uznać, że wobec treści zgłoszonego przez ubezpieczoną nowego wniosku w odwołaniu w przedmiocie wyliczenia świadczenia z przyjęciem regulacji art. 53 ust. 4 w zw. z art. 21 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy emerytalnej, trafnie postąpił Sąd orzekający przekazując wniosek ubezpieczonej do rozpoznania organowi rentowemu, albowiem nie był on rozpoznany przez ZUS. Wniosek ten spowoduje wydanie stosownej nowej decyzji przez organ rentowy, a ubezpieczonej będzie służyło prawo do wniesienia ewentualnego odwołania od tej decyzji, jeżeli nie będzie się z nią zgadzać. W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczona może w razie potrzeby powtórzyć dotychczas podnoszoną argumentację, mającą uzasadniać wniosek, zwłaszcza, że będzie to nowe postępowanie administracyjne.

Wskazując na argumenty wyżej podane Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako niezasadną.

SSA Romana Mrotek SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak